

KORFA

N É P E S E D É S I H Í R L E V É L
A KSH Népességtudományi Kutatóintézet kiadványa demográfiai kérdésekről

A MENEDÉKKÉRŐK EURÓPÁBAN

BEVEZETŐ

Az Európai Unió területére érkező menedékkérők egyenlőtlenül oszlanak meg a tagállamok között. A 2015-ös menekülthullám csúcsán a menekültkérelmek 80,4%-át a 28 EU-tagállam közül hat országban nyújtották be: Németországban, Magyarországon, Svédországban, Ausztriában, Olaszországban és Franciaországban.¹ Elemzésem során az Európai Unió egésze mellett ezen országok esetében ismertetem a menedékkérelmek trendjét és a menedékkérők jellemzőit, a pozitívan elbírált kérelmek alakulását és a befogadott kérelmezők összetételét. A 2008 és 2016 közötti időszak tendenciáit mutatom be az Eurostat adatai alapján, amelyen keresztül összehasonlíthatóvá válnak a menekültválság idején, valamint az ezt megelőzően jelentkező folyamatok.

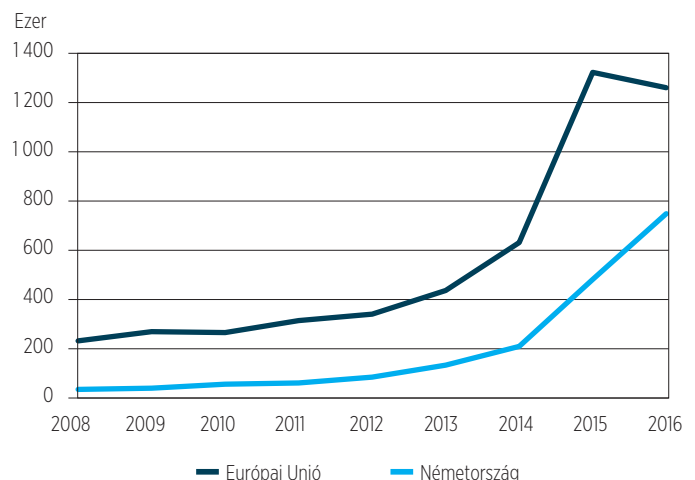
A MENEDÉKKÉRŐK SZÁMA

2008 és 2016 között az Európai Unióban folyamatosan növekedett az EU-n kívülről érkező személyek által benyújtott menedékkérelmek száma: 2008-tól 2014-ig közel megháromszorozódott, 225 ezerről 626 ezer főre nőtt. A menekülthullám csúcsevén, 2015-ben ugrásszerűen felemelkedett 1,3 millióra, majd egy évvel később minimálisan csökkent.

2008-tól 2012-ig Németországban, Svédországban és Franciaországban látható folyamatosan növekvő trend. Németországban évről évre megközelítőleg 50%-kal

nagyobb számban adtak be menedékkérelmet, így 4 év alatt háromszorosára nőtt a menedékkérők száma, 26 ezerről 77 ezer főre. Svédország 2008-ban hasonló mennyiségű kérelemről számolt be, itt azonban 2012-ig csak kevesebb mint kétszeresére, 24 ezerről 43 ezerre emelkedett a számuk. A legkisebb arányú növekedés Franciaország esetében figyelhető meg, ahol 4 év alatt mindössze 50%-kal nőtt a menedékkérők száma. Érdekes azonban megjegyezni, hogy 2008-ban kiemelkedően nagy mennyiségű, 43 ezer menedékkérelmet adtak be az országban.

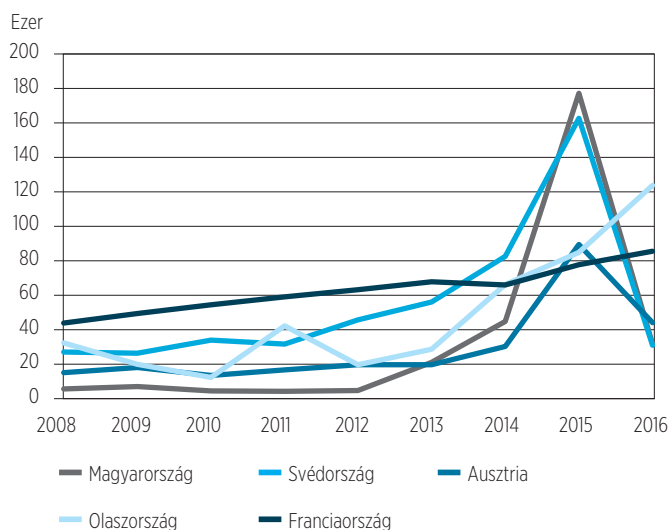
1. ábra: A menedékkérők száma az EU28-ban és Németországban, 2008–2016

Forrás: Eurostat.

¹ Eurostat: Asylum statistics, Figure 3. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#Asylum_applicants

2. ábra: A menedékkérők száma a további elemzett országokban, 2008–2016

Forrás: Eurostat.

Hazánkra és Ausztriára stagnáló tendencia jellemző a 2008–2012-es időszakban: Magyarországon másfél- és ötezer, Ausztriában pedig 12 és 17 ezer között mozgott a menedékkérők száma.

A többi országgal szemben Olaszországban erősen hullámzó volt, tíz- és negyvenezer fő között mozgott a benyújtott kérelmek mennyisége 2008 és 2012 között.

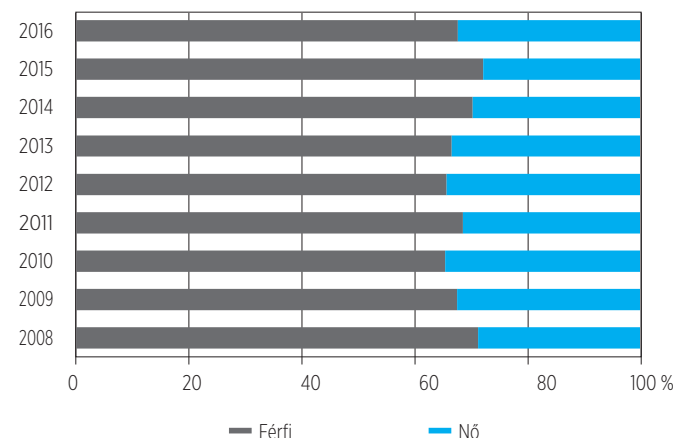
A vizsgált országok többségében 2013-tól kezdődött meg a menekültkérelmek számának növekedése, amely többszörösére erősödött a 2014–2015-ös menekült-hullámmal. Németországban 126 ezerről 745 ezerre, és Olaszország esetében is hasonló mértékben, 123 ezerre gyarapodott a benyújtott kérelmek mennyisége három év alatt. Kevésbé növekvő tendencia Franciaországban figyelhető meg, ahol három év alatt 18 ezer fővel növekedett, 66 ezerről 84 ezerre.

Magyarország, Svédország és Ausztria 2015-ig hasonló trendekkel rendelkezett. 2015-ben hazánkban tízszer annyi kérelem érkezett be, mint 2013-ban, 18 ezerről 177 ezerre nőtt; Svédországban ez idő alatt megháromszorozódott, 55 ezerről 162 ezerre emelkedett, és Ausztria esetében is ötszörösére nőtt a kérelmet benyújtók száma. A növekedés eredményeként 2015-ben az ezer főre eső menedékkérők száma hazánkban 18, Svédországban 16,7, Ausztriában pedig 10,3 fő lett. Összehasonlításképp, Olaszország és Franciaország esetében e szám másfél fő alatti, Németországban pedig 5,9 fő ugyanezen évben. 2016-ban viszont erős csökkenés ment végbe: az előző évhez képest Magyarországon és Svédországban szinte azonos mértékben, több mint ötödére, Ausztriában pedig a felére esett vissza a kérelmek száma.

A MENEDÉKKÉRŐK NEM ÉS ÉLETKOR SZERINTI ÖSSZETÉTELE

Az EU-ban menedéket kérők több mint 65%-a férfi volt az összes vizsgált év során, ezzel radikálisan eltérnek az Unió 49-51%-os férfi-női arányától.² Kiemelkedő volt a férfi túlsúly 2015-ben, ekkor elérte a 72%-ot is. Németország, Svédország, Ausztria és Franciaország esetében az Unió egészével közel megegyező trendeket mutatnak az adatok.

3. ábra: A menedékkérők nemi aránya az EU28-ban, 2008–2016

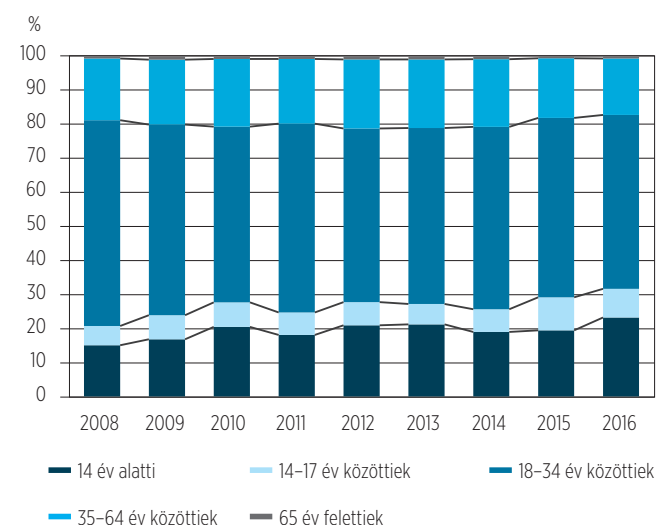

Forrás: Eurostat.

Megjegyzés: Az ábrán az ismeretlen neműek alacsony számuk miatt nem szerepelnek.

Olaszországban és hazánkban sajátosan alakult a menedékkérők nemi megoszlása: előbbi esetében a menedékkérők több mint 85%-a férfi volt a vizsgált időszakban (2009 és 2010 kivételével), hazánkban pedig 75% volt az arányuk. A hat ország közül Magyarországon volt a legnagyobb férfi többség, a 2013-as évben a menedékkérők 93%-át tették ki.

4. ábra: Az EU28-ban menedéket kérők életkori összetétele, 2008–2016

Forrás: Eurostat.

Megjegyzés: Az ábrán az ismeretlen életkorúak alacsony számuk miatt nem szerepelnek.

² Eurostat: Gender statistics, 2017. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_statistics

MENEKÜLTEK ÉS MENEDÉKKÉRŐK – FOGALMI TISZTÁZÁS

A statisztikai adatok értelmezéséhez fontos tudnunk, hogy a menedékkérő fogalma nem pontosan egyezik a köznyelvi menekült fogalmával. Menedékkérőnek az számít, aki a nemzetközi védelem iránti kérelmét benyújtotta az EU egyik tagállamánál, vagy egy ilyen kérelemben családtagként meg volt jelölve. A nemzetközi védelem iránti kérelem „egy harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy által valamely tagállamnál előterjesztett olyan védelem iránti kérelem, amely a menekültjogállás, illetve a kiegészítő

védelmi jogállás kérelmezéseként értelmezhető, és amely kapcsán a kérelmező nem kéri kifejezetten egy más jelleget, ezen irányelv hatálya alá nem tartozó olyan védelem biztosítását, amelynek megadását külön kell kérelmezni” (Az európai Parlament és a Tanács 2011/95/EU irányelve). Ha valaki tehát egy háborús térségből érkezik, de nem menedékkérelmet nyújt be, hanem illegálisan tartózkodik az adott országban, vagy munkavállalási, esetleg letelepült családtagját követve „családi együttélés biztosítása célú tartózkodási engedéllyel” rendelkezik, akkor nem szerepel a menedékkérőkre vonatkozó statisztikákban.

Az Unióban menedéket kérők fiatal korösszetétellel rendelkeznek: 80%-uk 35 éven aluli személy volt a vizsgált években. Külön kiemelandő, hogy míg a 15 év alattiak aránya 20–30% körüli, a 65 év felettiek aránya elenyésző. Összehasonlításképp, az EU-ban a 2015-ös adatok alapján a 65 év felettiek a népesség 19,6%-át,³ a 15 éven aluliak pedig 15,6%-át tették ki.

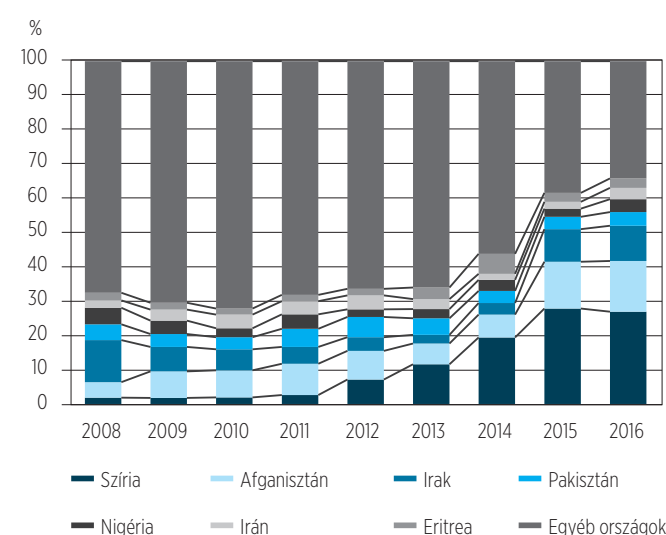
A vizsgált országokba érkező menedékkérők korösszetétele az Unióéhoz hasonló. Olaszországot érdemes kiemelni, a déli országba érkező menedékkérők között ugyanis nagyobb arányban vannak a 18–34 év közöttiek (80–90% között a vizsgált nyolc évben), és – 2010 és 2012 kivételével – alacsonyabb (10% alatti) a fiatakorú menedékkérők aránya.

A MENEDÉKKÉRŐK SZÁRMAZÁSI ORSZÁG SZERINTI ÖSSZETÉTELE

A származási országok elemzésekor a 2015-ös adatok alapján a hét leggyakrabban előforduló ország, Szíria, Afganisztán, Irak, Pakisztán, Nigéria, Irán és Eritrea tendenciáit ismertetem.⁴ A hét ország mellett 2015-ben több mint 150 nemzetből érkezett menedékkérő az EU 28 tagországába. Az Európai Unióba érkezők állampolgárság szerinti összetétele – a létszámuk rohamos növekedése mellett – változó.

A hét országból menedékkérelmet benyújtók a 2015-öt megelőző években az összes menedékkérő kevesebb mint felét, majd 2015–2016-ban közel kétharmadát tették ki. A 2011-es szíriai polgárháború kezdete előtt iraki és afganisztáni dominanciát láthatunk, majd 2011 után Irak helyét Szíria vette át. A Szíriából érkezők aránya az Unióban menedéket kérők között rohamosan nő, 2015-ben 28%-on érte el a csúcst. Ugyan az afganisztáni és iraki menedékkérők száma is emelkedett, de előbbi csak közel felét, míg utóbbi alig harmadát éri el a szírek létszámának 2013-at követően.

5. ábra: A menedéket kérők származási ország szerinti összetétele az EU28-ban, 2008–2016

Forrás: Eurostat, saját számítás.

A Pakisztánból, Iránból és Nigériából érkezők létszáma csak a 2015–2016-os menekültcsúcs idején nőtt, mindhárom nemzet esetében 10–20 ezerről 40–50 ezer fő körüli értékekre. A növekedés ellenére azonban a menedékkérők csökkenő hányadát alkotják. Eritrea esetében stagnálás érzékelhető, az összes menedékkérő 2–4%-át teszik ki a vizsgált időszak során. A létszámuk azonban jelentősen megemelkedett, a kezdeti 2 ezerről a 2015–2016-os évekre 36–37 ezer főre nőtt.

A vizsgált országokba érkező menedékkérők származási összetétele hasonló tendenciát mutat, mint az EU egészénél bemutatottak, kivételt Franciaország és Olaszország képez. A vizsgált hat befogadó ország esetében általános tendencia, hogy a kiválasztott származási országokból érkezők 2015 előtt kevesebb, majd 2015 után több mint felét teszik ki az adott országban menedéket kérők összességének. Franciaországban ez az arány azonban konstans 10% alatti 2015-ig, és az

³ KSH: STADAT adatbázis. 7.1.1. A népesség korcsoportok szerint, 2015. http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_int077.html

⁴ Eurostat: Asylum statistics, Figure 2. Elérhető: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#Asylum_applicants

ezt követő években sem több 25%-nál. Olaszországban ez a tendencia 40% körül stagnál a vizsgált nyolc év során.

Szemben az EU és a többi ország tendenciáival, a vizsgált nyolcéves időtartamban a Nigériából és Pakisztánból érkezők teszik ki az Olaszországban menedéket kérők több mint ötödét (2015–2016-ban közel harmadát), továbbá nagymértékű az Eritreából érkezők aránya. Az afgán, iraki, szír és iráni menedékkérők az Olaszországba érkezettek elenyésző hányadát alkotják a többi országhoz képest.

A KÉRELMEK ELFOGADÁSA

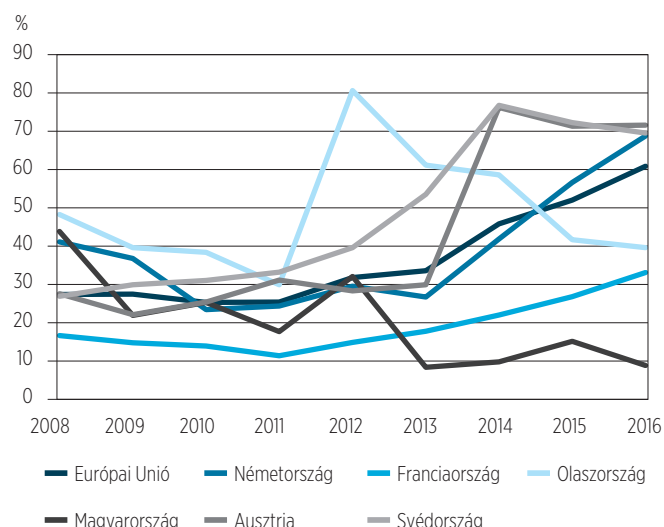
Az elbírálási folyamat két fázisában, az elsőfokú és a végleges döntés keretében kaphatnak pozitív elbírálást a kérelmezők.⁵ A végleges döntésekre az elsőfokú ítélettel szembeni fellebbezés után kerül sor, de ezen eljárásokban sokkal kevesebb esetben születik döntés: a 2016-os évben mindössze 220 ezer⁶ végleges pozitív döntés született az elsőfokon feldolgozott 1,1 millióval szemben.

Az Unió egészét nézve egy átfogó pozitív tendencia látható: 2008 és 2016 között a kérelmek egyre nagyobb arányát fogadták el elsőfokon az Unió területén. A növekedés 2014-től erősödött, és 2016-ban már az összes benyújtott kérelem 61%-át, azaz 673 ezer fő kérelmét fogadták el elsőfokon, amely 2008-hoz viszonyítva több mint kétszeres növekedés az elsőfokú pozitív döntések arányában.

Az EU-ban tapasztalható tendencia Svédországra és Ausztriára is jellemző, valamivel magasabb, 69,5%-os elfogadási csúccsal 2016-ban. Németországban is hasonló a helyzet, 2016-ra a növekedés az EU-s szinthez közeli 69%-on állt meg.

Az elsőfokon történő elfogadások tekintetében Franciaország stabil, de enyhe növekedést mutat 2011-től, ugyanakkor a 2016-os pozitív elbírálási arányuk csak fele az EU-s, valamint a német, svéd és osztrák arányoknak.

6. ábra: Az elsőfokon pozitívan elbíralt menedékkérelmek aránya, 2008–2016

Forrás: Eurostat.

Olaszország esetében egy hullámzó trendet láthatunk: 2008 és 2011 között 48%-ról 30%-ra esett, majd 2012-ben 81%-ra ugrott a pozitívan elbíraltak aránya. A következő évek során, kiemelten a 2014–2016-os időszakban, az első alkalommal elfogadott menedékkérelmek aránya 39%-ra csökkent.

1. táblázat: Az elbíralt menedékkérelmek száma és a pozitív döntések aránya, 2008 és 2016

Ország	Elsőfokú döntések (2008)	Elsőfokú döntések (2016)	Elsőfokú pozitív döntések aránya (2008)	Elsőfokú pozitív döntések aránya (2016)	Végso döntések (2008)	Végso döntések (2016)	Végso pozitív döntések aránya (2008)	Végso pozitív döntések aránya (2016)
Európai Unió	213 925	1 106 405	27,1%	60,8%	86 770	221 020	22,0%	17,1%
Németország	19 245	631 085	40,9%	68,8%	11 045	123 700	25,1%	9,1%
Franciaország	31 760	87 485	16,2%	32,9%	24 340	41 285	25,9%	15,5%
Olaszország	20 220	89 875	48,1%	39,4%	30	110	0,0%	45,5%
Magyarország	905	5 105	43,6%	8,4%	55	775	0,0%	0,6%
Ausztria	12 655	42 415	27,3%	71,6%	9 245	3 480	23,7%	39,7%
Svédország	29 460	95 770	26,6%	69,5%	11 065	11 825	7,4%	25,5%

Forrás: Eurostat.

⁵ A menedékkérők száma és az elsőfokon elfogadott kérelmek száma ugyanazon időszakban eltérő, időbeli eltérés van a menedékkérel és az arról történő döntés között. Ezen időszak hossza az adott ország adminisztratív teljesítményétől és leterheltségétől függ.

⁶ A végleges pozitív döntések elenyésző számuk miatt nem kerülnek külön bemutatásra az elemzésben.

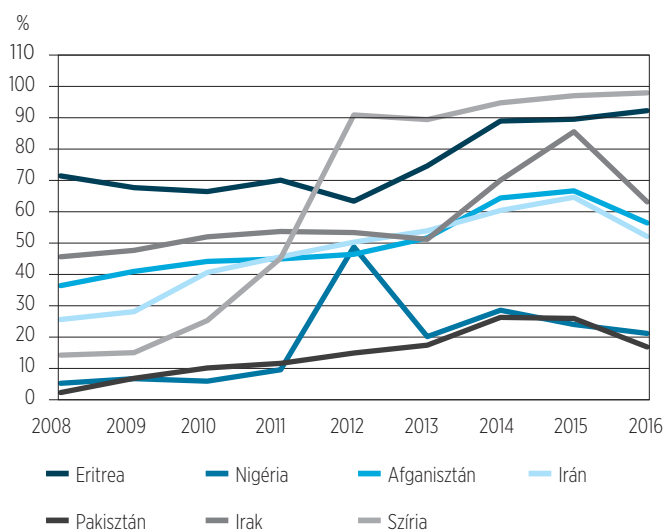
MENNYIRE MEGBÍZHATÓAK A HASZNÁLT ADATOK?

Az Eurostat számadataival kapcsolatban több kritika is megfogalmazódott. Az AIDA [The Asylum Information Database] 2015-ös jelentése szerint 2013–2014 során a menekültügyi statisztikák módszertanának átdolgozása tisztább statisztikai koncepciókat eredményezett, de továbbra is hiányosságok vannak a rendelkezésre bocsátott adatok pontosságában.⁷ Mások az államok saját statisztikái

és az Eurostat számára megadott adatok közötti eltéréseket emelik ki,⁸ amelyek esetenként a nem- és korszpecifikus számokat is érintik. Singleton azonban megjegyzi, hogy bár a sok forrás és az eltérő adatgyűjtési szokások miatt több akadály is jelentkezhet, mégis az Eurostat az egyik legjobb regionális migrációs adatrendszer, amely az összehasonlító elemzések egyre pontosabb alapjául szolgál az utóbbi években.⁹

Az elfogadási arányok elsőfokon hazánkban a legkisebbek, melyben közrejátszik, hogy a kérelmezők zöme eltűnt az eljárás vége előtt. A 2008-as, kezdeti 44%-os pozitív elbírálási arány a vizsgált nyolc év során 8%-ra esett vissza.

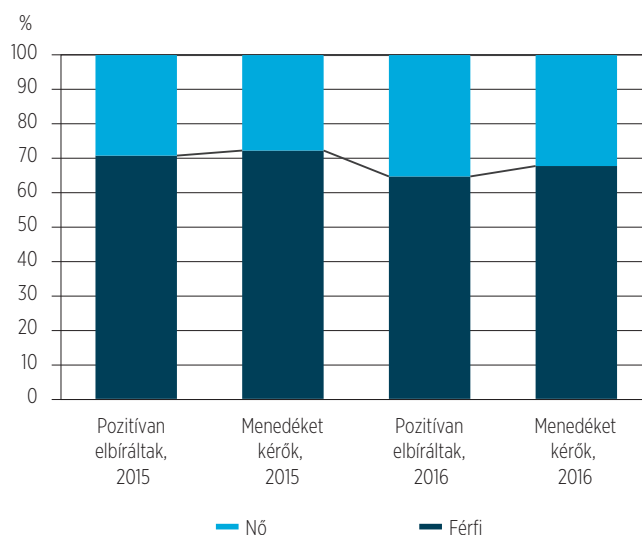
7. ábra: Az EU28-ban elsőfokon elfogadott menedékkérelmek aránya származási ország szerint, 2008–2016

Forrás: Eurostat.

Az elsőfokon elfogadott kérelmek a vizsgált származási országok tekintetében eltérő tendenciát mutatnak. Jellegzetes növekedés Szíria esetében figyelhető meg: 2008 és 2016 között a 15% körüli elfogadási arány közel 100%-ra növekedett. Hasonló, 90%-os elfogadási rátát láthatunk elsőfokon az Eritreából érkező menedékkérőknél is, ugyanakkor esetükben a 2008-as pozitív elbírálási arány is 70% felett volt.

8. ábra: Az EU28-ban menedéket kérők és pozitívan elbíráltak nemi összetétele, 2015–2016

Forrás: Eurostat, saját számítás.

Megjegyzés: Az ábrán az ismeretlen neműek nem szerepelnek alacsony számuk miatt.

Irak, Afganisztán és Irán egymáshoz hasonló tendenciát mutatnak: a három országból származó menedékkérők elsőfokú pozitív elbírálási aránya 2008 és 2015 között 30%-kal nőtt, így az Afganisztánból és Iránból érkezettek kérelmeinek közel kétharmadát, míg az Irakból érkezettekének négyötödét fogadták el elsőfokon. 2016-ra ezen országok elfogadási aránya 5–10%-ot esett.

Pakisztán és Nigéria esetében tapasztalhatók a legalacsonyabb elsőfokú elfogadási arányok. A pakisztáni állampolgárságú menedékkérők kevesebb mint ötöde részesült pozitív elbírálásban 2013 előtt, de a menekültválság csúcs éveiben sem érte el az egyharmadot. A Nigériára jellemző trendek

⁷ A AIDA (2015): *Asylum Statistics in the European Union: A Need for Numbers*. AIDA Legal Briefing No. 2., August 2015. ECRE, 3.

<https://www.ecre.org/wp-content/uploads/2016/07/AIDA-Briefing-Asylum-statistics-in-the-EU-a-need-for-numbers-August-2015.pdf>

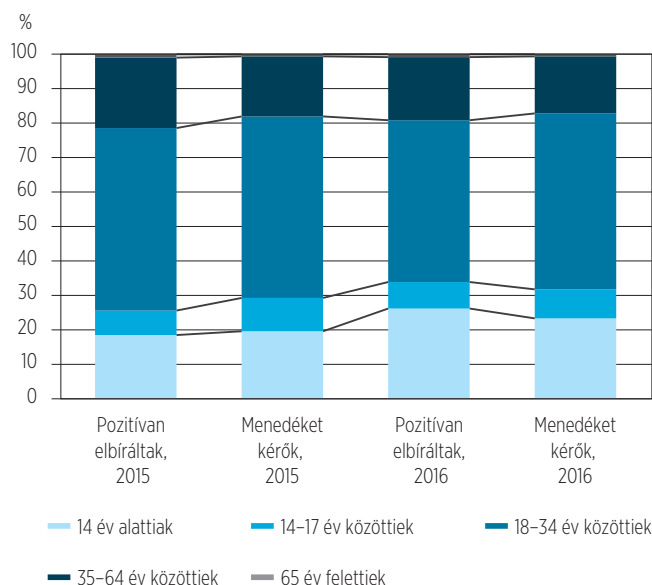
⁸ Mouzourakis, Minos (2014): 'Wrong number?': *The Use and Misuse of Asylum Data in the European Union*. CEPS Paper in Liberty and Security in Europe No. 69., December 2014. CEPS, 5–6.

<https://www.ceps.eu/system/files/Use%20and%20Misuse%20of%20Asylum%20Data.pdf>

⁹ Singleton, Ann (2016): *Migration and Asylum Data for Policy-making in the European Union: The problem with numbers*. CEPS Paper in Liberty and Security in Europe No. 89., March 2016. CEPS, 1.

<https://www.ceps.eu/system/files/LSE%2089%20AS%20Migration%20and%20Asylum%20Data.pdf>

9. ábra: Az EU28-ban menedéket kérők és pozitívan elbíráltak korstruktúrája, 2015-2016

Forrás: Eurostat, saját számítás.

Megjegyzés: Az ábrán az ismeretlen életkorúak nem szerepelnek alacsony számuk miatt.

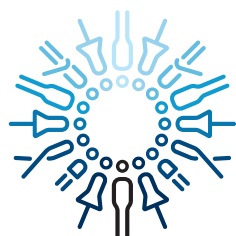
szinte azonosak, egy 2012-es erős növekedés kivételével, amikor a menedékkérők közel fele kapott pozitív ítéletet elsőfokon.

Az összes menedékkérő és a pozitívan elbíráltak nemi, valamint életkori szerkezetének összehasonlítása során összevettem az elsőfokon és a végső döntés során pozitívan elbíráltakat. Látható, hogy mindkét évben közel azonos az összes menedékkérő és az elfogadott kérelemmel rendelkezők nemi megoszlása az Európai Unióban. A két év közül 2016-ban tapasztalható enyhén magasabb női populáció a pozitívan elbíráltak között.

Ugyanez a hasonlóság megtalálható a korstruktúrák összehasonlítása során is. Megállapítható, hogy a pozitívan elbíráltak összetétele nem tér el nagymértékben az összes menedékkérőétől a nem és az életkor tekintetében.

További információ:

Erát Dávid erat.david@gmail.com

KSH NÉPESSÉGTUDOMÁNYI
KUTATÓINTÉZET

KORFA - NÉPESEDÉSI HÍRLEVÉL

Szerkesztő: Kapitány Balázs kapitany@demografia.hu

Kiadó: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet

Cím: 1024 Budapest, Buday László utca 1-3.

Terjesztő: Ferkis Anna ferkis@demografia.hu

Telefon: 06-1-345-6947; Fax: 06-1-345-1115

ISSN 1586-7684 (nyomtatott) HU ISSN 2062-7599 (online)

TISZTELT OLVASÓNK!

A Korfa korábbi számai letölthetők a www.demografia.hu oldalról. A kiadvány szövege és ábrái továbbszerkeszthető formátumban igényelhetők Kapitány Balázs szerkesztőtől a kapitany@demografia.hu e-mail címen.